

MI LEHET A HÁTTÉRBE? (VAN VALAMI A HÁTTÉRBE?) WHAT CAN BE BEHIND THE SCENE? (IS THERE ANYTHING BEHIND THE SCENE?)

Bencző László¹, Tóth Tamás², Takács Péter³, Baranyai Gergő⁴

kereskedelmi igazgató¹, egyetemi tanár², PhD hallgató^{3,4}

Deltech Kft.¹, Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar^{2,3,4}

E-mail: lbenczo@deltech.hu¹, toth.tamas.argi@gtk.szie.hu², takacs.nht@gmail.com³,
gergobaranyai91@gmail.com⁴

Összefoglalás

Robert Gilpin a Nemzetközi Gazdasági Rend Értelmezése című könyvében olvasottak alap-ján, valamint a könyv Németországgal foglalkozó részben talán nem valósan követhető nyomon az Egyesült Államok és Németország az elmúlt 100 évben tanúsított, pénzügyi, gazdasági és politikai viselkedése. Ugyan igazán átfogó leírás, de a mélyebb szemlélődés eredményként érdemes más szemszögből megvizsgálni a kérdéskört. A könyvben többször említett "trösztellenesség" és a mindent előtérbe helyező szabadpiaci verseny nem kímélte saját társadalmunkat vagy a más országokhoz, legyen az szövetséges vagy az ellenérdekelt félhez fűződő viszonyukat (Gilpin, 2004). A tankönyvekben felhasznált kötelező irodalom számos alkalommal hangsúlyozza, hogy a gazdaságpolitika és a közgazdaságtan egymást kiegészítő, egymástól elválaszthatatlan szerves társadalomtudományi egység, csak együtt értelmezhető. Tanulmányunk számos példán és történelmi tényen keresztül szeretné bemu-tatni, hogy az elmélet és számos szerző által gondolati síkon megfogalmazott tételek sok-szor nagyon messze állhatnak a valóságtól. Gilpin Professzor Úr kitűnő könyvét élvezet volt olvasni, sajnálatos módon már nem tudunk vitába szállni a szerzővel, mivel Robert Gilpin 2018 nyarán elhunyt.

Abstract

Based on the contents of Robert Gilpin's Global Political Economy: Understanding the International Economic Order, and specifically on the part about Germany, the financial, economic and political conduct of the United States and Germany in the past 100 years may perhaps not be actually traced. Although the description is truly comprehensive, the issue is worth examining from a different point of view. The "antitrust" conduct mentioned in the book on several occasions, as well as the free market competition that puts everything first did not spare their own societies or their relations with other countries - whether allies or parties with different interests (Gilpin, 2004). The literature used in the textbooks frequently emphasizes that political economy and economics form an inseparable unit of social science, and can only be interpreted together. The study also intends to present - through a number of examples and historical facts - that the theory and the theses formulated by many authors theoretically may be very far from reality. We really enjoyed reading the excellent book of Professor Gilpin, and regrettably we can no longer have arguments with the author, since Robert Gilpin died in 2018 summer.

Kulcsszavak: gazdaságpolitika, láthatatlan folyamatok

JEL besorolás: N10, O11, R11

LCC: JZ5-6530

Bevezetés

Ha csak felidézzük történelmi ismereteinket kiderül, hogy talán több száz éve sem mentek másként a dolgok, olykor-olykor, hasonló megoldásokat találunk az aktuális problémákra, mint manapság. Az alapító atyák közül többen, közülük is főleg Alexander Hamilton, aki az USA első pénzügyminisztere volt (1757-1804), szorgalmazta és meg is teremtette a feltételeket a polgárháború okozta adósságállomány törlesztésére és leépítésére. Az új berendezkedésben immár a központi kormány is szedhetett adót és megkapta a pénzkibocsátás kizárólagos jogát. Létrejött a központi bank (First Bank) valamint Hamilton javaslatára egy törlesztési alap (Sinking Fund) is. Gyümölcsöző munkásságának végét egy párbaj okozta, melynek következtében életét vesztette. Az Ő arcképe látható ma is a tízdolláros bankjegyen (Biography, 2020).

Egyesült Államoknak a Federal Reserve System (Szövetségi Tartalék Rendszer) 1913. december 23.-i alapításáig nem volt stabil pénzügyi rendszere. A Dollár, mint bankjegy az 1785-ös bevezetése óta nem rendelkezett szabályozással annak tekintetében sem, hogy ki birtokolja a pénzkibocsátás jogát, illetve, hogy állami, vagy magánkézben összpontosuljon ez a hatalom (FED, 2020).

Ez „rendeződött” az említett időpontban, amit megelőzően bizonyos londoni pénzügyi körök egyszerűen áttették székhelyüket az Egyesült Államokba. A FED megalapítását követő szűk fél éven belül ki is robbant az Első Világháború (a „Nagy Háború”). Mindaddig az ország hitelezett volt, majd az 1917-es világegyezésbe történt belépést követően a hadviselő országok hitelezőjévé lépett elő, így a háború minden haszna lecsapódott a rendszerben, és elkezdődött a most már száz éve tartó hegemoniája.

100 év legmarkánsabb állomásai

Az angolok már a Nagy Háború közepén rájöttek, hogy a közel-keleti térség, - ami akkor még az Ottomán birodalom része volt, - rendkívül gazdag kőolajban. (Ekkor az USA volt a világ legnagyobb kőolaj exportőre) Thomas Edward Lawrence alezredes, ismertebb nevén „Arabiai Lawrence” megbízása az volt, hogy fellázítsa az őslakosokat a hódító és rogyadozó birodalom ellen, nemzeti önállóságot ígérve. Az ott élő törzsek vezetői hamarosan királyi rangot kaptak (anglo-arab királyságok) és gyermekeiket angol iskolákba járathatták. Ezzel szinte azonos történelmi léptékkal mért időben, Arthur James Balfour, Őfelsége külügyi-minisztere levélben biztosította a cionista szervezetek képviselőjét, Lord Rothschild-ot és vele együtt a zsidóságot Palesztina területén létesítendő hazájuk támogatásáról. Palesztinában a zsidó lakosság aránya akkor 6-7% volt, ami a 30-as évekre elérte a 30%-ot. A Palesztinát megszálló angolok képtelenek voltak „rendet” tartani az időközben megalakult „rendvédelmi” (Hagana, Irgun, Stern) szervezetekkel, akiknek egymás között is komoly nézeteltérések voltak. Ennek következtében az angolok 1948-ban egyszerűen elhagyták Palesztinát és 1948 májusában kikiáltották a független Izrael Államot (Zsido, 2020).

A Közel-keleti térség (az elnevezés ugyanúgy, mint a vonalzó mentén meghúzott határai, az európai uralkodó elitől származik), a II. Világháború lezárása óta egy forrongó gócpont, azt is megkockáztatjuk, hogy egyetlen békében eltöltött nap nem telt el a térségben a békekötés óta. Kelet felé haladva, a mai Irán természeti kincseinek angolok és amerikaiak általi kitermelése és az áron aluli (saját maguknak értékesített) értékesítési jogok birtoklása is jelentős konfliktushoz vezetett. A II. Világháború után az USA és Anglia által támogatott Reza Pahlavi Sah került hatalomra, aki sajátos módon értelmezte Irán nemzeti vagyonát. 1951-ben a Perzsa nép fellázadt, és Mohammad Mosaddegh lett a miniszterelnök, aki államosította az olajkutakat.

1953-ban a CIA és az MI6 összehangolt akciója eredményesen elmozdította az elnököt székéből, így az „olajkitermelés” zavartalanul folyhatott 1979-ig.

Mosaddegh elnökhöz és törekvéseihez egy másik karizmatikus államférfi, Egyiptom elnöke, Gamal Abdel Nasserhez hasonlítható még. (Muslim Brotherhood, United Arab Republic). Ő az egyiptomi nemzeti vagyoni védelme érdekében a háború végétől jelentős szerepet játszott az ország gazdasági, szociális és társadalmi felemelkedésében, véres konfliktusokat vállalva Izraellel, Angliával, Franciaországgal és közvetve az Egyesült Államokkal is. 1956-ban Nasser elnök „formálisan” elveszítette ugyan az izraeliek, angolok és franciák ellen vívott háborúját, de államosította a Szuezi csatornát, ezáltal a csatorna bevételei attól fogva a hazáját illették. Nem engedve az USA pénzügyi zsarolásának, Nasser – Hruscsov, a Szovjetunió akkori elnökének pénzügyi és személyes támogatásával - befejezte az asszuáni gátat, ami csak a villamos energiatermelésben váltotta be a hozzá fűzött reményeket, viszont a Nílus áradásai elmaradtak így az iszap jótékony hatását nem tudta kifejteni a mezőgazdaság számára, valamint számos egyéb, főleg környezeti jellegű problémát okozott. Bár a környezeti jellegű és az agrár problémák sokszor kéz a kézben járnak. (Nagy Molnár -Lendvay, 2018; Nagyné Molnár, 2013; Péli - Neszmélyi, 2015)

A náciizmus leverése után 13 évvel Franciaországban is hasonló helyzet adódott. A franciák Charles de Gaulle tábornokot emelték az elnöki székbe. Az elnök nem különösebben kedvelte a breton-woods-i rendszert és hamar rájött, hogy az amerikai általános egyenértékes mögött túl sok fedezet nincs, ezért szeretett volna minél több aranyat „hazacsalogatni”, aranytartalék képzésének céljából, amit az USA fel is ajánlott Franciaországnak. Ez a szán-dék ellenállásba ütközött, főként az éleződő vietnámi konfliktus és a háborúzni kívánó hát-térhatalom részéről. Ennek „megoldásaként” az olaj árának mesterséges emelésére került sor, a franciák exportból származó dollár többlete elolvadt, arany visszavásárlásra viszont nem került sor. Bekövetkeztek a '68-as események: De Gaulle ellen sikeres puccs zajlott le, majd 1970-ben az elnök meghalt és Nixon elnök előtt megnyílt az út, hogy 1971-től breton-woods-i rendszer értelmezhetetlenné váljon.

John Fitzgerald Kennedy, néhány hónappal beiktatása után elhangzott, 1961. áprilisi beszédében azt mondta : „Maga a szó titkosság ellenszenvesnek hangzik egy szabad és nyílt társadalomban, és mi nemzetként eredendően és történelmileg szemben állunk a titkos társaságokkal, titkos esküvel és titkos tervekkel. Már régen eldöntöttük, hogy a valós tények túlzott és indokolatlan titkosítása olyan veszély, amelynek súlya messze meghaladja azokat a veszélyeket, amelyekre indoklasként hivatkozni szoktunk. Semmi értelme, hogyha úgy akarjuk biztosítani nemzetünk túlélését, hogy közben hagyományaink nem élhetnek tovább velünk. Halálos veszély rejlik abban, hogy a fokozott titoktartási igényre hivatkozva megragadják a lehetőséget azok, akik alig várják már, hogy messze kiterjesszék a hivatali cenzúra és titoktartás határait. Amennyire rajtam áll, én nem kívánom ezt megengedni”.

JFK az 1963.06.04.-én kibocsátott 11110- es számú rendeletében (Executive order) elrendelte, hogy ezüst ellenében a Treasury (Pénzügyminisztérium) jogosult legyen fizetésre al-kalmas bizonylatokat, azaz magyarul pénzt kibocsátani. Néhány hónappal később 1963. nov-ember 22.-én pedig merényletet követtek el ellene, melynek következtében az elnök elhunyt. Megjegyzendő, hogy több amerikai elnök jutott - elképzelései és szándékai miatt - hasonló sorsra. Kennedy elnököt megelőzően a távozó Eisenhower elnök vagy, - hogy a közelmúlt személyiségei se maradjanak homályban - Alfred McCoy és Mike Logan is panaszkodtak, hogy a kormányzat mellett működő bizottságok és hírszerző szervezetek akadályozták tevékenységüket. Az USA 4.-ik hatalmi ágává (főleg 9/11 után) nőtték ki magukat és egyre függetlenebbé váltak magától a végrehajtó hatalomtól. Kérdezhetné az olvasó, hogy ”Esetleg más

volt-e a helyzet keleten?”. Nincs ez másként és nem is volt a világ más részén sem, ahogy több száz éve nyugaton, Szovjet/Orosz honban is hasonló folyamatok fedezhetőek fel. Brezsnyev elvtársnak, amikor elfogyott a pénze, 1979-ben gyorsan bevonult Afganisztánba és jó sokáig (10 évig) ott is maradt. Gondolatébresztőnek Afganisztán GDP-jének 50% az ópiumból származott.

Bush Elnök 2001-ben, a 9/11 merénylet után, szintén gyorsan bevonult Afganisztánba, mondván hogy: „a merénylők afgán állampolgárok voltak. Természetesen később kiderült, hogy a merénylők mind szaudi állampolgárok voltak. Ekkor Szaudi-Arábia már nagyon sok milliárd dollár amerikai állampapír tulajdonosává vált, (kvázi finanszírozójává vált az Egyesült Államoknak) így egyik félnek sem állt érdekében, hogy a terroristák kiléte nyilvánosságra kerüljön, ennek következtében az erről szóló terhelő dokumentumokat sok-sok évre titkosították. Ismételten gondolatébresztőnek a tisztelt olvasó számára: Trump elnöknek nemrég lett volna lehetősége, hogy a Kennedy aktákat nyilvánossá tegye, de ezt csak részben tette meg, vajon miért csak részben?

Állam az államban

Az alapvető tény, hogy egy hatalom, legyen az politikai, pénzügyi vagy gazdasági, akkor tudja az akaratát a legjobban érvényesíttetni, ha láthatatlan marad. Ezen hatalom nem vá-lasztható és nem ellenőrizhető, úgynevezett háttérhatalommá válik. A hatalomgyakorlók legfőbb vágya, hogy semmiféle ellenőrzésnek ne legyenek alávetve. Ez ugyanaz a dogma - ha már demokráciáról és szabad piacgazdaságról beszélünk-, mint hogy a benne résztvevők mennyire imádják a versenyt, holott teljesen nyilvánvaló, hogy minden piaci szereplő tar-tózkodik a versenytől és ahogy eddig is, ezután is, meg fog tenni mindent monopolisztikus helyzete megteremtése és megőrzése érdekében. Melyek számos társadalmi problémát is okozhatnak (Ritter 2010, 2018).

Ennek csúcsa, amikor már nem is látszik a hálózat, mint a „Bilderberg csoport” vagy a „Koponya és Csontok („Skull and Bones”). Amelyek valójában arra szolgálnak, hogy a pénzhatalmi rendszer egyeztessen a multinacionális és a transznacionális vállalatok vezetőivel, valamint az őket finanszírozókkal, azokról a stratégiai döntésekről, hogy a jelenlegi meglévőnél is nagyobb hatalomra tehessenek szert. (Lásd ugyanekkor Magyarországon: GE megvásárolta a Tungsram-ot, feltökésítve megvehetette a Budapest Bankot is, hogy az ÁFA-kört érintő magyar beszállítók diszkriminálását ne is említsük, valamint az ózdi gyár hirtelen bezárását veszélybe sodorva több, mint ezer helyi munkavállaló megélhetését. Mindeközben az ózdi termelést Olaszországba telepítik). Ez a folyamat öngerjesztő, mert minél jobban nő az említett „tényezők” ellenőrizetlen befolyása a világ kiaknázzható erőforrásai felett, annál nagyobb az esély, hogy még több erőforrást vonhatnak el a világtól. Ezt a logikát követve az elvont erőforrásokkal kapcsolatban, a lehetőségek még jobban növekednek. A vége természetesen egy előreláthatóan önpusztító folyamatba torkollhat.

A közelmúlt eseményei, amit már sokan személyesen tapasztalhattunk

Számos kutató és publicista hangsúlyozza a német ipar és a német bankok szoros kapcsolata-t. Németország és Közép-Európa sem mentesült a háttérhatalom tevékenységétől az 1968-tól napjainkig tartó időszakban. Németországban folyamatosak voltak a terrorcselekmények, aminek kirívó példája két bankár: Jürgen Ponto, a Drezden Bank elnökének és Alfred Herrhausen-nek a Deutsche Bank vezérigazgatójának kivégzése. Különösen az utóbbi befolyással lehetett volna a Kelet-Európa és népei jövőjére.

1989-ben a szovjet blokk széthullásával egy időben a nyugati nagytőkés csoportok között kialakult egy belső konfliktus, amelynek lényege az volt, hogy melyik csoport és milyen módszerekkel fogja tudni uralni az új piacokat. A KGST-országok jelentős fellelőpiacot és termelőerőt képviseltek, a mintegy 80 milliós lakossággal és korszerűsítésre váró iparukkal. Két egymástól eltérő tőkéscsoport alakult ki: a Deutsche Bank körül csoportosuló és részben francia érdekeket is képviselő független európai csoportosulás, a másik pedig az amerikai-angol pénzügyi érdekcsoport (Kissinger, 2015).

A különbséget az jelentette, hogy a németországi tőke Kelet-Európa gyors felzárkóztatását szorgalmazta, egy új „Marshall-tervet” javasolt. – Az adósságok elengedése, fejlesztési hitelek nyújtásán keresztül befolyásszerzés volt. Az angolszász elképzelés, ezzel szemben a meglévő tartozások mellé újabb, és alapvetően olyan feltételekkel, beruházási-, és fogyasztási-hiteleket nyújtani, amelyekkel a gazdasági hatalom „egyszerűbben” megkaparintható a piacgazdaságra áttérő kelet-európai országokban. Ez az „ütközet” a fejünk felett, végül a transzatlanti angolszász csoportosulások teljes győzelmével és Herrhausen elnök halálával végződött. Amely üzenet volt mindenkinek. Az igazgató ellen elkövetett merénylethez fogható precíz műveletet azóta sem hajtottak végre. Alfred Herrhausen, a Deutsche Bank AG vezérigazgatójaként a Bilderberg-csoport irányító testületének is a tagja volt. Specialitása a fejlődő országokkal kapcsolatos tőkekihelyezés volt. Amely kihelyezések, viszonylagosan kis volumenük ellenére nagy politikai és gazdasági befolyást voltak képesek biztosítani, az általa képviselt pénzügyi befektetőknek.

1987-ben a Világbank, és 1989-ben pedig a Bilderberg-csoport elé vitte tervét a tartozások leírásával kapcsolatban. Azonban mindkét esetben hatalmas ellenállásba ütközött az amerikai bankárok részéről. A legnagyobb európai tőkét kezelő Deutsche Bank belső átalakításával kapcsolatos terveit szintén támadásnak értékelték a transzatlanti pénzek kezelői, mivel ez egy független európai tőkéscsoport létrehozását és ezzel az amerikaiakkal konkurens külföldi csoport létrehozását jelentette volna. Mindezekről hallani sem akartak volt társai a Bilderberg-csoportban. Az idézetet fontosnak tartjuk pontosan úgy átadni, ahogy íródott, mert így érzékelhető igazán, hogy milyen szempontok alapján „adták-vették” az országokat, különösen Németországot, a győztes hatalmak vezetői a „nagy német újraegyesítés” előtt.

George Bush:

”A szovjetek ezt követően a szövetséges négyhatalmi struktúrához folyamodtak. December 8.-án négyhatalmi találkozót javasoltak Berlinben, az elsőt 1971 óta. A britek és a franciák ismét bizonyos lelkesedést mutattak, és majdnem a szovjetekhez hasonló elszántsággal szereztek volna a németeket emlékeztetni négyhatalmi előjogaikra. Mi arra hajlottunk, hogy „kapásból” elutasítsuk az elképzelést: a Jalta-stílusú beavatkozás a helyzetbe sértette a német önrendelkezést, és éppen ezt akartuk elkerülni. A szovjetek azonban azt hangoztatták, hogy erőszak törhet ki az NDK-ban, és ebben az esetben „kötelességük lenne katonai erővel fellépni”. Meglehetősen aggódtunk amiatt, hogy mit csinálhatnának, ha megkötnénk magunkat a találkozóval kapcsolatban. Beleegyeztünk (Bush és Scowcroft, 2014) az ülésbe, de kikötöttük, hogy a megbeszélésnek a berlini négyhatalmi jogokra és hasonló létező megállapodásokra kell szorítkozniuk - az újraegyesülés nem kerülhet a napirendi pontok közé. Az így felvázolt találkozót december 10.-én tartottuk, és semmi baj sem történt. Moszkva többször is megkísérelte a megbeszélést négyhatalmi konferenciává változtatni, de nekünk sikerült minden próbálkozást kisiklatnunk. December 10.-én Szavarnadze ismertette az új szovjet álláspontot az Európai Parlamentben tartott beszédében. Óvott attól, hogy megváltozzon a két Németország realitása. Ugyanakkor a jelek szerint kész volt valamilyen konföderációt támogatni - ha az ügyek rendeződnek. Hét tágabb kérdéskört sorolt fel, valamint mindegyikhez még az azokból

következőket. Milyen garanciák vannak arra nézve, hogy a német egység nem jelent fenyegetést más államok nemzetbiztonságára és az európai békére? Az egyesített Németország hajlandó lesz-e elismerni a fennálló európai határokat és lemondani minden területi igényről? Az egyesített Németország milyen helyet foglal el szövetségi struktúrákban? „Senki sem gondolhatja komolyan, hogy az NDK státusza megváltozik, mi-közben az NSZK-é a jelenlegi marad.” Milyen lesz a katonai doktrínája, és kész lesz-e lépéseket tenni a leszerelés felé, semleges státuszt vállalni és radikálisan átalakítani a gazdasági és egyéb kapcsolatait Kelet-Európával? Maradnak-e szövetséges csapatok német földön? Hogyan illeszkedik majd a helsinki folyamatba? Végül, mennyiben állnak készen a német államok a többi európai állam érdekeinek figyelembe vételére és kollektív alapon a közösen elfogadható megoldásokra az összes felmerülő probléma esetében, beleértve az európai bé-keszerződést?”

Brent Scowcroft:

”Sevardnadze külön kiemelte Moszkva legfőbb aggályát: az újraegyesítésnek, ha megtörténik, nem szabad veszélyeztetnie a szovjet biztonságot. Célzott arra is, hogy a Kreml milyen megoldást fogadna el: egyesült Németországot, amely vagy nem tagja a NATO-nak, vagy le van fegyverezve, vagy semlegesítve van. Miközben osztottuk bizonyos fenntartásainkat — mint például a határaikra vonatkozó német garanciákat, és hogy kötelezzék magukat az európai szomszédikkal való konzultációra úgy, ahogyan mi kollektívan oldjuk meg az újra-egyesítés kapcsán felmerülő kérdéseket —, a szövetségekben való tagság és a lehetséges német semlegesség más lapra tartozott.”

George Bush:

”Habár akkoriban nem nagyon figyeltem erre a beszédre és az abban felvetett kérdésekre, azok olyanok voltak, amelyekről tudtam, hogy a szovjet vezetésen belül elkeseredett küzdelmeket váltanak ki a frakciók között. Komolyan kellett vennünk az aggodalmaikat és válasszal kellett rájuk. Gorbacsov már eddig is nagyon sok változásba ment bele Kelet-Európa más részein, a hadseregben és a pártban található konzervatív erők tiltakozása ellenére. Lehetséges volt, hogy Németország egyesítése, ha nem kezeli azt megfelelően, túl-mehet azon, amit még hajlandók elfogadni. Tudtam, ha haladni akarunk az újraegyesítésben, ránk hárul a feladat, hogy együttműködjünk Moszkvával mint az ügyben érintett egyenrangú féllel, és megmutassuk Gorbacsovnak, minden kétséget kizáróan megértjük azokat a problémákat, amelyeket az egyesített Németország okozhat a Szovjetunióknak. Jóllehet lényeges volt, hogy továbbra is nyomás alatt tartjuk a szovjeteket az újraegyesítéssel kapcsolatos kérdések, beleértve a négyhatalmi kötelezettségek megoldására, nem volt szabad olyan erős nyomást gyakorolni rájuk, hogy negatívan reagáljanak. Ha az események rendkívül rosszra fordulnak és erőszak lesz, nekünk kell valamit tennünk...”

Banktitok? A törvény szerint tényleg az

Rendkívüli élményt jelentett végighallgatni Ben Shalom Bernanke, FED elnök 2011-es szenátusi meghallgatását az idegen pénzintézetekbe (Deutsche Bank, Royal Bank of Scotland) kihelyezett, megközelítőleg kilencezermilliárd dollár sorsáról. A kérdezők észrevételeire és kérdéseire, hogy milyen jogcímen történtek az utalások? A válaszok közül a legfigyelemreméltóbb és cinikus “banktitok” volt. A kérdések sora így folytatódhatott volna: Az említett bankoknak mi a tulajdonosi hátterük? Miért került sor az utalásokra? Bankmentés történt? Hogyan kezelték a fogadó pénzintézetek a befolyt összegeket? Hitelek formájában kiterheltek a lakosságra? A válasz nagy valószínűséggel hasonló lett volna az előzőhöz.

Végezetül egy figyelemreméltó adat az Egyesül Államok államadósság kezelésének technikáját illetően. A világ egyetlen országának sincs joga az államadósságot pénzkibocsátással finanszírozni, az USA kivételével. 2019 végére az USA GDP arányos költségvetési hiánya 108%, ami az elmúlt 3 hónapban a zavargások következtében 125%-ra ugrott, az állam és az állampolgárok adóssága olyan magasságot ért el, ami záros határidő belül egyenlő lesz az Egyesül Államok összvagyonával.

Összegzés

Aki gazdasággal, gazdasági folyamatokkal kíván foglalkozni, annak rá kell jönnie, hogy élő-lüktető társadalmi rendszer gazdálkodik, arra, hogy közösségek gazdálkodnak. A gazdaság nem önmagában értelmezhető, hanem azzal a társadalommal együtt, aki gazdálkodik. Az, hogy az adott társadalom milyen állapotban van, hogyan érez, hogyan gondolkodik, hogyan hozza meg a pénzügyi és gazdasági döntéseket, a legalapvetőbb meghatározója a gazdasági folyamatoknak. Az a fajta "steril" megközelítés, ahogyan közgazdászok nagy hányada a XVIII-XIX. századtól napjainkig gépezetként értelmezik a gazdaságot zsákutcába vezet. Hiába tudták az elődök és tudják maiak is, hogy emberek gazdálkodnak, emberi cselekedeteken keresztül valósul meg mindaz, amit gazdaságnak neveznek. Az egész gazdálkodási folyamatot egyfajta szabályzási mechanizmusnak tekintik, ahol az inputból egy meghatározott rendszeren keresztül output keletkezik, ami természetesen sohasem volt így. Ez egy álom, ami tökéletes félreértése mindannak a kölcsönhatásnak, ami társadalom és gazdaság között vég-bemegy. Tehát a végbemenő folyamatok mögött érdemes feltárnunk a háttérben meghúzódó érdekeket és az érdekeket nyíltan vagy eltitkolva képviselő érdekköröket, bár ezt alapvetően, mint ahogy jelen írásunk is bizonyítja utólagosan sokkal könnyebb rekonstruálni.

Irodalomjegyzék

1. George Busch és Brent Scowcroft; Átalakított Világ című könyve 210-212 oldal ISBN 978-615-80092-4-9
2. Henry Kissinger; Világrend című könyve ISBN 978-615-555-9075
3. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=59049>
4. <http://www.usdebtclock.org/>
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Bilderberg_Group
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Skull_and_Bones
7. <https://www.biography.com/political-figure/alexander-hamilton>
8. <https://www.britannica.com/biography/Gamal-Abdel-Nasser>
9. <https://www.federalreserveeducation.org/about-the-fed/history>
10. <https://www.swr.de/swr2/wissen/archivradio/raf-mord-an-alfred-herrhausen-1989-100.html>
11. <https://www.youtube.com/watch?v=1QK4bblyfsc>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=zdMbmdFOvTs>
13. <https://zsido.com/a-balfour-deklaracio-titkos-vazlatai/>
14. Nagy Molnár M. -Lendvay E. (2018): New method to support decision making process in the local economic development of Hungary. REGIONAL STATISTICS 8: 2 pp. 69-91.
15. Nagyné Molnár M. (2013): Factors of success in case of local society. DETUROPE: CENTRAL EUROPEAN JOURNAL OF TOURISM AND REGIONAL DEVELOPMENT 5: 3 pp. 63-70.
16. Péli, László; Neszmélyi, György Iván (2015): Territorial Differences Of Rural Cities And The Development Of Transport Infrastructure In Hungary. ROMANIAN

REVIEW OF REGIONAL STUDIES: JOURNAL OF THE CENTRE FOR REGIONAL GEOGRAPHY 11: 2 pp. 69-84., 16 p. (2015)

17. Ritter K. (2018): Special features and problems of rural society in Hungary. *Studia Mundi - Economica* 5. (1) pp. 98-112. ISSN 2415-9395 DOI: 10.18531/Studia.Mundi.2018.05.01.98-112
18. Ritter, K. (2010): Socio-economic development and employment crisis in agriculture in Hungary. pp. 72-89. In: Kulcsár, L. (Ed.): *Regional aspects of social and economic restructuring in Eastern Europe: The Hungarian Case*. Budapest: KSH. ISBN 978-963-235-293-0
19. Robert Gilpin: *Nemzetközi politikai gazdaságtan: a nemzetközi gazdasági rend értelmezése*, Budapest Centre for International Political Economy, 2004, 431 p